

УДК 639.1.02

В.Д. БОНДАРЕНКО¹, Е.М. РІЗУН²

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СТАНУ І ВЕДЕННЯ МИСЛИВСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ ТА МОЖЛИВІ НАПРЯМИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Упродовж 1995-2014 рр. загальна чисельність мисливських звірів в Україні зменшувалася, а щільність окремих груп тварин змінювалася по-різному. Максимальної щільності поголів'я копитних тварин досягло в 2014 р., а мінімальної – у 2000. Найбільшу щільність хутрових звірів зареєстровано у 2000 р., а найменшу – у 2013.

Щільність пернатої дичини впродовж 1995-2005 рр. зменшилася на 16%, а в наступному п'ятиріччі збільшилася на 14%. З 25 видів пернатої дичини, чисельність якої представлена в Статистичному бюлетені, масове полювання можливе на 21 вид. Незважаючи на охоронний статус, загальна чисельність глушця, орябка і сірої качки виявляє постійну тенденцію до зменшення, а позитивну динаміку відзначено лише для тетерева. Регіональні відмінності в динаміці чисельності мисливських тварин пов'язані з природно-кліматичними особливостями.

Ключові слова: мисливське господарство України, копитні тварини, хутрові звірі, перната дичина, динамічні тенденції, облік мисливських тварин

Вступ. Закон України «Про мисливське господарство та полювання» [14] кваліфікує мисливське господарство як галузь суспільного виробництва, основні завдання якої: охорона, регулювання чисельності диких тварин, відтворення мисливських ресурсів, надання послуг мисливцям під час полювання, а також розвиток мисливського собаководства. Аналіз сучасного стану ведення мисливського господарства і тенденцій у динаміці чисельності основних видів мисливської фауни у різних областях України, які ґрунтуються, зокрема і на матеріалах статистичної звітності, здійснювали чимало дослідників [9, 17, 21]. Популярним напрямком досліджень останніми роками є прогнозування чисельності мисливських тварин з метою внесення уточнень у розрахунок обсягів проведення біотехнічних заходів, вилучення тварин з мисливських угідь, раціонального їх використання, покращення ведення мисливського господарства загалом [7, 8]. Опрацьовують питання стану і ведення мисливського господарства, а також реформування у мисливській галузі, і в межах міжнародних програм [16].

Мета роботи – окреслити сучасний стан і ведення мисливського господарства України на основі аналізу статистичної інформації щодо динаміки чисельності тварин, віднесених законодавством України до категорії мисливських.

Матеріали дослідження і постановка проблеми. Для дослідження використано інформацію Дер-

жавної служби статистики України щодо ведення мисливського господарства у 1995-2014 рр. У Статистичному бюлетені мисливські тварини об'єднано в групи: копитні тварини (*Cerviformes* і *Equiformes*), хутрові звірі (*Caniformes*, *Leporiformes*, *Muriformes*), перната дичина. Копитні – це велика не таксономічна група ссавців, яка за своїм складом близька до надряду Унгуляти (*Ungulata*), до якого входять ряди Оленеподібні, Конеподібні, Китоподібні [13]. Автори дотримуються зазначеного поділу.

У 2014 р. до категорії мисливських у статистичних бюлетенях віднесено 55 видів звірів і птахів фауни України. Крім бюлетенів Державної служби статистики, інших офіційно узагальнених даних чисельності мисливських звірів і птахів по Україні немає, тому під час розроблення та обґрунтування управлінських рішень спеціалісти змушені оперувати виключно наведеними вище даними. Відсутні нормативні вимоги єдиного підходу до обліку мисливської фауни, за яким всі користувачі мисливських угідь повинні були б виконувати ці роботи. У чинній Настанові з упорядкування мисливських угідь (2002 р.) розділ про методи обліку мисливських тварин взагалі відсутній. Під час обліку тварин мисливствознавці дотримуються рекомендацій, зокрема і розроблених кафедрою лісівництва НЛТУ України [1], та виконують накази обласних управлінь лісового і мисливського господарства. Автори запропонували свій погляд на динамічні зміни чисельності мисливських звірів і птахів

¹ БОНДАРЕНКО Володимир Данилович – дійсний член Лісівничої академії наук України, кандидат сільськогосподарських наук, професор, почесний лісівник України, Національний лісотехнічний університет України, м. Львів, Україна. Тел.: +38-032-260-04-08; +38-032-276-03-55; 066-196-00-05. E-mail: bond_v@ua.fm

² РІЗУН Ельвіра Миколаївна – доцент кафедри лісівництва, кандидат сільськогосподарських наук, Національний лісотехнічний університет України, м. Львів, Україна. Тел.: +38-067-767-45-51. E-mail: rizun_elia@ukr.net

за 20-річний період (1995-2014 рр.) у мисливських угіддях України, як індикатора стану ведення мисливського господарства, а також рекомендації щодо покращення якості облікових робіт у мисливському господарстві.

Результати досліджень. З наявних тенденцій розвитку мисливського господарства України відзначимо, що кількість користувачів мисливських угідь збільшилася: від 719 у 1995 р. до 1021 у 2014 р. Однак паралельно зменшилися загальні витрати на ведення мисливського господарства, зокрема на відтворення та обліки дичини, а також кількість мисливствознавців. З позитивного констатуємо зростання кількості розплідників і ферм з розведення мисливських тварин з наступним їх розселенням в угіддях: у 1995 р. їх було 24, тепер – близько 230. Харківська і Дніпропетровська області посідають провідні місця в цьому плані [2-6]. Кількість копитних тварин, що їх утримували в розплідниках і на фермах, у 2014 р. наближалася до 3 тис., а пернатих у 2013 р. перевищувала 47 тис. голів [5, 6].

Облікові роботи, що проводять у мисливському господарстві, мають низку істотних недоліків. Загальним недоліком під час обліків мисливських тварин є прагнення подати у державній статистичній інформації абсолютні цифри про чисельність тварин. Так, у 2014 р. по Україні, як подано у Статистичному бюлетені [6], числиться 1256839 зайців, а різних качок і загалом пернатої дичини – 9169271 штука. Якщо для копитних тварин (зубр (*Bison bonasus* L.), лось європейський (*Alces alces* L.)) таку точність ще можна забезпечити, то щодо хутрових звірів і пернатої дичини ці дані викликають сумніви. Щодо добутих тварин і виявлених загиблими, то їх поштучний облік теж можливий. Тому пропонуємо дані обліку мисливських тварин заокруглювати в державній статистичній звітності в логічних межах відповідно до точності застосованих під час обліків методів.

Наступне проблемне питання сучасного мисливського господарства України стосується його переходу на популяційну основу. На нашу думку, така спрямованість можлива, насамперед, щодо копитних тварин. Це питання декларували дослідники ще в 1987 р. [18], але конкретних кроків і практичних дій (рекомендацій, держпрограм, наукових розробок) запропоновано не було. Серед причин бездіяльності в цьому питанні є відсутність узагальнених вимог про обов'язковість досліджень популяційних характеристик (статеві-вікової і просторової структури) під час обліків мисливської фауни. Тільки окремі господарства практикують саме такий облік, але він не набув загального поширення. Під час обліків також не реєструють самців з відповідними трофейними якістьми. Відсутність бази даних про трофейні якості самців оленячих, своєю чергою, гальмує розвиток мисливського туризму в Україні.

Одним з показників, що характеризує стан ведення мисливського господарства у країні, є динаміка чисельності мисливських тварин. Аналіз щільності поголів'я мисливських тварин (голів на

1000 га мисливських угідь), на нашу думку, є більш інформативним для оцінювання динамічних змін, порівняно з аналізом загальної чисельності тварин. Упродовж досліджуваного періоду загальна чисельність мисливської теріофауни зменшувалася [2-6], проте щільність окремих груп тварин змінювалася по-різному.

Щільність копитних тварин упродовж 1995-2000 рр. демонструвала зменшення на 21% (рис. 1), а з 2000 по 2014 рр. була позитивна динаміка. Найвищу щільність копитних тварин зареєстровано у 2014 р., найнижчу – у 2000 р., і становила вона відповідно 6,2 і 3,7 гол./1000 га. Щільність хутрових звірів (див. рис. 1) зростала (на 3,3%) з 1995 по 2000 рр., що не виходило за межі точності використаних методів обліку, проте з 2000 р. зареєстровано постійний її спад з деяким зростанням у 2014 р., що пов'язано, на нашу думку, як зі зменшенням площ мисливських угідь від 50,6 млн га до 46,7 млн га [2-6], так і з природними чинниками, які потребують спеціальних досліджень. Максимальну щільність хутрових звірів обліковано 2000 р. (50,1 ос./1000 га), а мінімальну – 2013 р. (45,1 ос./1000 га).

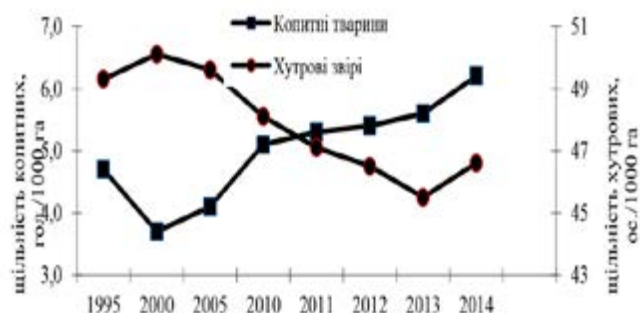

Рис. 1. Динаміка щільності копитних тварин і хутрових звірів в Україні у 1995-2014 рр.

Від організації полювання на пернату дичину, що добувають за відстрільними картками, мисливське господарство отримують істотну частку прибутків. Інший аспект популярності полювання на пернатих: фінансово цей вид полювання доступніший для більшості мисливців, ніж наступне за ним полювання на копитних, що в період економічної кризи має істотне значення.

Щільність пернатої дичини впродовж 1995-2005 рр. зменшилась на 16%, а у наступному п'ятиріччі (2005-2010 рр.) зросла на 14%. Останніми роками зареєстровано незначне її зростання (рис. 2).

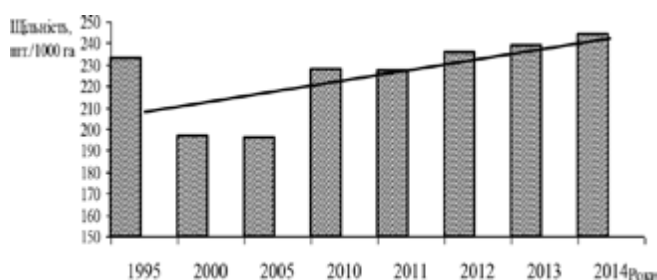

Рис. 2. Щільність пернатої дичини у мисливських угіддях України у 1995-2014 рр.

До категорії мисливських у фауні України віднесено близько 80 видів птахів [15], але в щорічних статистичних бюлетенях представлено інформацію про 25 видів пернатої дичини. До них належать як звичайні, так і види, занесені до Червоної книги України [22] (табл. 1). Полювання без обмежень можливе на 21 вид птахів, які не мають охоронного статусу. Найбільша кількість об'єктів полювання зосереджена серед представників ряду Гусеподібних (*Anseriformes*) – 11 видів, з Куроподібних (*Galliformes*) полювання можливе на фазана звичайного (*Phasianus colchicus* L.), куріпку сіру (*Perdix perdix* L.) і перепілку (*Coturnix coturnix* L.). Представники інших рядів пернатої дичини представлені незначною кількістю видів [19].

Таблиця 1
Систематичне положення та охоронний статус пернатої дичини

Систематична категорія (ряд)	Статус виду	
	звичайний	занесено до Червоної книги України (2009)
<i>Anseriformes</i>	11	1
<i>Galliformes</i>	3	3
<i>Gruiformes</i>	2	-
<i>Podicipediformes</i>	1	-
<i>Charadriiformes</i>	2	-
<i>Columbiformes</i>	2	-
Разом	21	4

Для аналізу динаміки чисельності видів пернатої дичини, занесених до Червоної книги України [22], використано дані їх загальної чисельності [2-6]. Чисельність глушця (*Tetrao urogallus* L.) та орябка (*Tetrastes bonasia* L.) у 2010-2014 рр. (табл. 2) виявляє тенденцію до зменшення, а динаміка чисельності тетерука (*Tetrao tetrix* L.) є позитивною. Чисельність сірої качки (нерозня) (*Anas strepera* L.) стабільно виявляє тенденцію до зменшення (табл. 2).

Таблиця 2
Динаміка чисельності видів, занесених до Червоної книги України (2009), у 2010-2014 рр. (шт.)

Назва виду	Рік				
	2010	2011	2012	2013	2014
<i>Tetrao urogallus</i>	3797	3871	3151	3468	3401
<i>Tetrao tetrix</i>	10969	11313	12054	12580	12518
<i>Tetrastes bonasia</i>	23875	24404	22567	21473	21263
<i>Anas strepera</i>	-	52852	46477	45588	47437

Регіони України мають деякі відмінності за видовим складом і чисельністю мисливської теріофауни. Найбагатшими по копитних тваринах є мисливські угіддя Закарпатської (16,7 гол./1000 га) і Рівненської (15,3 гол./1000 га) областей, що пов'язано з природними особливостями цих територій (висока лісистість, різноманітність ландшафтів,

водозабезпечення та ін.) [6]. Найвищою чисельністю хутрових звірів характеризуються Харківська (268,8 ос./1000 га), Запорізька (65,5 ос./1000 га) і Донецька (64,9 ос./1000 га) області завдяки високій щільності поголів'я зайця сірого (*Lepus europaeus* Pall.), вивірки лісової (*Sciurus vulgaris* L.) і лиса рудого (*Vulpes vulpes* L.) [6, 10, 11].

Лідерами за чисельністю пернатої дичини на 1000 га мисливських угідь упродовж 2010-2014 рр. є Кіровоградська, Харківська та Дніпропетровська області (420-488 шт./1000 га) порівняно з областями, де вона змінюється в межах від 106 (Київська обл.) до 323 (Чернігівська обл.) шт./1000 га угідь [2-6].

Державна статистична інформація стосується ряду видів, на яких в українському мисливстві відсутні традиції полювання і способи добування (кріль європейський (*Oryctolagus cuniculus* L.), вивірка лісова, кіт лісовий (*Felis silvestris* Schreb.), шакал (*Canis aureus* L.). Тому підтримуємо думку інших дослідників про перегляд списку мисливської фауни України [12, 20] у напрямку узгодження його з національними традиціями, сучасною фауністичною та економічною ситуацією.

Висновки. До категорії мисливських у статистичних бюлетенях віднесено 55 видів птахів і звірів фауни України. Кількість користувачів мисливських угідь з 1995 по 2014 рр. збільшилась майже вдвічі, а загальні витрати на ведення мисливського господарства і кількість мисливствознавців – зменшилися. Разом з тим, зросла кількість розплідників і ферм із розведення мисливських тварин з наступним їх розселенням в угіддях.

Обліки мисливської фауни потребують нормативно-методичного вдосконалення, зокрема в контексті переходу ведення мисливського господарства на популяційні принципи (передусім для копитних тварин), з відповідним їх затвердженням у встановленому порядку.

Аналіз щільності поголів'я мисливських тварин, на нашу думку, є більш інформативним для оцінювання їх динамічних змін. Упродовж 1995-2014 рр. загальна чисельність мисливських звірів зменшувалась, проте щільність окремих груп тварин змінювалася по-різному. Найвищу щільність копитних тварин зареєстровано у 2014 р., найнижчу – у 2000 р. Максимальну щільність хутрових звірів зафіксовано 2000 р., а мінімальну – у 2013 р.

Щільність пернатої дичини впродовж 1995-2005 рр. зменшилась на 16%, в у наступному п'ятиріччі зросла на 14%. Проте останніми роками зареєстровано незначне її зростання.

Із 25 видів пернатої дичини, чисельність якої подано в Статистичному бюлетені, масове полювання можливе на 21 вид. Домінують серед них представники ряду Гусеподібні. Незважаючи на охоронний статус, загальна чисельність глушця, орябка і сірої качки виявляє негативну динаміку, а зростання чисельності спостерігається лише у тетерука.

Фауністична ситуація щодо мисливської фауни в розрізі областей пов'язана з їх регіональними природно-кліматичними особливостями.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. **Бондаренко В.Д.** Облік диких тварин: практичні рекомендації / В.Д. Бондаренко, І.В. Делеган, І.П. Соловій, М.П. Рудишин. – Львів, 1989. – 66 с.

2. **Ведення мисливського господарства у 2010 році.** Статистичний бюлетень [Електронний ресурс]. – К.: Державний комітет статистики України, 2011. – 14 с. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/07/Arch_misl_bl.htm.

3. **Ведення мисливського господарства у 2011 році.** Статистичний бюлетень [Електронний ресурс]. – К.: Державна служба статистики України, 2012. – 16 с. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/07/Arch_misl_bl.htm.

4. **Ведення мисливського господарства у 2012 році.** Статистичний бюлетень [Електронний ресурс]. – К.: Державна служба статистики України, 2013. – 17 с. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/07/Arch_misl_bl.htm.

5. **Ведення мисливського господарства у 2013 році.** Статистичний бюлетень [Електронний ресурс]. – К.: Державна служба статистики України, 2014. – 17 с. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/07/Arch_misl_bl.htm.

6. **Ведення мисливського господарства у 2014 році.** Статистичний бюлетень [Електронний ресурс]. – К.: Державна служба статистики України, 2015. – 17 с. – Режим доступу: http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/07/Arch_misl_bl.htm.

7. **Власюк В.П.** Прогнозування чисельності козулі європейської (*Capreolus capreolus* L.) для різних природно-кліматичних районів Житомирщини / В.П. Власюк // Наук. вісн. Нац. лісотехн. ун-ту України. – 2015. – Вип. 25.1. – С. 49-55.

8. **Гузій А.І.** Прогноз динаміки чисельності мисливських тварин Житомирщини на 2013–2015 роки (на прикладі зайця сірого) / А.І. Гузій, В.П. Власюк // Наукові читання – 2014: наук.-теорет. зб. / ЖНАЕУ. – Житомир: ЖНАЕУ, 2014. – Т. 2. – С. 48-50.

9. **Дейнека А.М.** Стан і перспективи розвитку мисливського господарства / А.М. Дейнека, В.Р. Бурмас // Наук. вісник Національного лісотех. ун-ту України: зб. наук.-техн. праць. – 2013. – Вип. 23.13. – С. 78-94.

10. **Домніч В.І.** Динаміка чисельності популяції лисиці в Україні / В.І. Домніч, А.Г. Вязовська, А.В. Домніч [та ін.] // Наук. вісник Національного лісотех. ун-ту України: зб. наук.-техн. праць. – 2010. – Вип. 20.14. – С. 22-32.

11. **Домніч В.І.** Динаміка зміни чисельності лисиці та зайця в системі «хижак–жертва» / В.І. Домніч, І.В. Делеган, А.Г. Вязовська [та ін.] // Наук. вісник Ужгородського ун-ту. Серія Біологія. – 2011. – Вип. 30. – С. 64-81.

12. **Загороднюк І.** Мисливська теріофауна України: видовий склад і вернакулярні назви / І. Загороднюк, І. Дикій // Вісник Львівського ун-ту. Серія біологічна. – 2012. – Вип. 58. – С. 21-44.

13. **Загороднюк І.В.** Таксономія і номенклатура ссавців України / І.В. Загороднюк, І.Г. Ємельянов //

Вісник Національного науково-природничого музею. – 2012. – Том 10. – С. 5-30.

14. **Закон України** “Про мисливське господарство та полювання” // Відомості Верховної Ради. – 2000. – № 18. – С. 132.

15. **Мисливствознавство:** навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / В.Д. Бондаренко, І.В. Делеган, К.А. Татаринів [та ін.]. – К.: НМК ВО, 1993. – 200 с.

16. **Мироненко М.О.** Проект моделі реформування і розвитку мисливського господарства України / М.О. Мироненко, І.М. Шеремет, О.Р. Проців [та ін.] [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.slideshare.net/enpifleg/ss-65435331>.

17. **Панов Г.** Динаміка ареалів та чисельності напівводних хутрових звірів в Україні в другій половині ХХ століття / Г. Панов // Вісник Львів. ун-ту. Серія біологічна. – 2002. – Вип. 30. – С. 119-132.

18. **Раціональне ведення мисливського господарства:** моногр. / [М.П. Рудишин, Г.М. Мурський, К.А. Татаринів та ін.]. – Львів: Каменяр, 1987. – 184 с.

19. **Ризун Э.Н.** Динамика численности пернатой дичи в охотничьих угодьях Украины / Materialele Simpozionului Științific Internațional „Horticultura modernă – realizări și perspective”, dedicat aniversării a 75 de ani de la fondarea Facultății de Horticultură a Universității Agrare de Stat din Moldova și 75 de ani ai învățământului superior horticola din Republica Moldova [Chișinău, 1-2.10.2015] // Э.Н. Ризун. – Chișinău, 2015. – Vol. 42(2). – P. 446-449.

20. **Смаголь В.** Инвентаризация мисливської фауны Украины / В. Смаголь, І. Давиденко // Полювання та риболовля. – 2014. – №8. – С. 2.

21. **Смірнова І. О.** Динаміка популяцій і аналіз чинників, що впливають на чисельність хижих і копитних на сході України / І.О. Смірнова, О.Д. Бугло, А.В. Домніч [та ін.] // Вісник Запорізького національного університету. – 2011. – № 1. – С. 61-68.

22. **Червона книга України.** Тваринний світ [за ред. І.А. Акімова]. – К.: Глобалконсалтинг, 2009. – 600 с.

В.Д. Бондаренко, Э.Н. Ризун

АКТУАЛЬНЫЕ ВОПРОСЫ СОСТОЯНИЯ И ВЕДЕНИЯ ОХОТНИЧЬЕГО ХОЗЯЙСТВА УКРАИНЫ И ВОЗМОЖНЫЕ ПУТИ ИХ РЕШЕНИЯ

В статистических бюллетенях к категории охотничьих животных относят 55 видов птиц и зверей фауны Украины. Количество пользователей охотничьими угодьями постоянно увеличивается: с 1995 по 2014 гг. эта цифра увеличилась с 719 до 1021. При этом общие расходы на ведение охотничьего хозяйства уменьшились, как и количество охотоведов. Из позитивных моментов следует отметить увеличение количества питомников и ферм по разведению охотничьей дичи, которую в будущем расселяют в охот-

ничьи угоды. Так, в 1995 г. в Украине было 24 питомника и ферм, а теперь около 230. Харьковская и Днепропетровская области занимают лидирующее положение в этом вопросе. Количество копытных, удерживаемых в питомниках и на фермах в 2014 г., приближалось к 3 тыс., а пернатой дичи в 2013 г. превышало 47 тыс. особей.

Учёты охотничьей фауны требуют нормативно-методического усовершенствования, в частности в контексте перехода ведения охотничьего хозяйства на популяционные принципы (в первую очередь для копытных животных), с соответствующим утверждением в установленном порядке.

Анализ плотности поголовья охотничьих животных, по нашему мнению, является более информативным для оценки их динамических изменений, нежели анализ общей численности. На протяжении 1995-2014 гг. общая численность охотничьих зверей уменьшалась, а плотность отдельных групп животных изменялась по-разному. Максимальной плотности поголовья копытных животных достигло в 2014 г., а минимальной – в 2000 году. Наибольшая плотность пушных зверей зафиксирована в 2000 г., а наименьшая – в 2013 году.

Плотность пернатой дичи на протяжении 1995-2005 гг. снизилась на 16%, а в следующей пятилетке увеличилась на 14%. Тем не менее, в последние годы наблюдается незначительное ее увеличение. Из 25 видов пернатой дичи, численность которой представлена в Статистическом бюллетене, массовая охота возможна на 21 вид. Доминирующее положение среди них занимают представители отряда Гусеобразных. Несмотря на охранный статус, общая численность глухаря, рябчика и серой утки проявляет постоянную тенденцию к снижению. А позитивная динамика отмечена только у тетерева. Региональные отличия в динамике численности охотничьих животных связаны с их природно-климатическими особенностями.

Ключевые слова: охотничье хозяйство Украины, копытные животные, пушные звери, пернатая дичь, динамические тенденции, учет охотничьих животных

V. Bondarenko, E. Rizun

CHALLENGES OF THE HUNTING FARMS MANAGEMENT IN UKRAINE AND POSSIBLE SOLUTIONS

Statistical bulletins classify 55 species of birds and animals of the Ukrainian fauna as game animals. The number of the hunting areas users is constantly rising. The figure has risen from 719 to 1021 since 1995 to 2014, whereas maintenance expenses have decreased, as has the number of game managers. The positive items worthy to note include an increase in the game nurseries and game breeding farms, the game being subsequently resettled in the hunting areas. In 1995 are 24 nurseries wildlife and farms, were in Ukraine now their number is 230. Kharkiv and Dnipro oblasts leading the way here. The number of the ungulates kept in the nurseries and on the farms in 2014 approached 3,000, that for the game birds was exceeding 47,000 in 2013.

Accounting of the fauna requires a regulatory and methodological improvements, particularly within the context of transition of the game management to the population principles (priority is being given to the ungulates) with the corresponding approval in accordance with established procedure.

Livestock density analysis of the game is, more informative in terms of assessing their dynamic change than that of the total number. In 1995-2014 the total number of the game animals has decreased. The density of particular animal groups is changing in a varied way. The ungulates' density reached its maximum in 2014. Minimal index is being observed in 2000. Maximum density of the fur-bearing animals was observed in 2000, whereas its minimum index – in 2013.

The density of the game birds has dropped by 16% during the period 1995-2005, increasing in the following five-year-period by 14%. The recent years have, none the less, seen its slight increase. Of the 25 species of the game birds whose number is presented in the Statistical Bulletin, mass-scale hunting is possible for 21 species, dominating position being occupied by the anseriformes. In spite of the protected status, the total amount of the grouse, hazel grouse, and gray duck displays a constantly decreasing tendency. The positive dynamics noted for the blackcock only. Regional differences in the dynamics of the game animals' number are related to their natural and climatic specificity.

Key words: hunting farms in Ukraine, the ungulates, fur-bearing animals, game birds, dynamic tendencies, account of the game animals